

Journal of Social Intervention: Theory and Practice –
2024 – Volume 33, Issue 3, pp. 140–145
<http://doi.org/10.18352/jsi.851>

ISSN: 1876-8830

URL: <http://www.journalsi.org>

Publisher: Hanze University of Applied Sciences /

NHL Stenden University of Applied Sciences

Open Access Journals

Copyright: this work has been published under a

Creative Commons Attribution-Noncommercial-No

Derivative Works 3.0 Netherlands License

Jan Dirk de Jong & Nienke de Wit, **Specialistisch**

Jeugdwerk voor de 2%. Over plus-preventie tussen

jongerenwerk en jeugdzorg, Hogeschool Leiden, 2023,

pp. 205

BOOKS

JOLANDA SONNEVELD

Jolanda Sonneveld werkt als senior programmamanager Jeugd & Opgroeien bij Sociaal Werk Nederland. Daarnaast is ze verbonden aan de Master Social Work aan de Hogeschool van Amsterdam. In de periode 2008 tot 2023 deed ze onderzoek naar het methodisch werken in het jongerenwerk vanuit het lectoraat Youth Spot (HvA).

E-mail: jolanda.sonneveld@sociaalwerk.nl

EEN STARTPUNT VOOR VERVOLGONDERZOEK

Hoewel volgens de cijfers de jeugdcriminaliteit in Nederland in de afgelopen jaren daalt, zijn er zorgen over een groeiende groep jongeren die doorgroeit in de georganiseerde misdaad. De overheid investeert veel geld om te voorkomen dat jongeren in de ondermijnende criminaliteit belanden en/of daarin doorgroeien. Daarbij vormen preventie en repressie twee kanten van dezelfde medaille.

Het jongerenwerk, als een van de beroepen van het sociaal werk, wordt in Nederland steeds meer erkend als belangrijke partner in criminaliteitspreventie.

Tegelijkertijd is er nog weinig bekend of het jongerenwerk ook daadwerkelijk bijdraagt aan criminaliteitspreventie. En zo ja, onder welke omstandigheden. Het is dan ook zeer welkom dat het lectoraat Aanpak Jeugdcriminaliteit met dit boek en haar onderzoeksactiviteiten beoogt bij te dragen aan het versterken van deze kennisbasis.

In het boek *Specialistisch jeugdwerk voor de 2%* doen de auteurs dit door te verhelderen wat het zogenoemde 'specialistisch jeugdwerk' voor de zogenoemde 2% doelgroep behelst en waarom dit verder onderzocht dient te worden. Het boek bestaat uit 11 hoofdstukken en is een startpunt voor vervolgonderzoek. Auteurs verhelderen en legitimeren in de eerste hoofdstukken het praktijkvraagstuk vanuit verschillende perspectieven; beleidsmatig, wetenschappelijk, vanuit de leefwereld van jongeren en vanuit het professionele perspectief. Vanuit deze verkenning wordt het onderzoeksveld scherp afgebakend (hoofdstuk 4) en worden onderzoeksvragen geformuleerd.

Vanaf hoofdstuk 7 presenteren de auteurs eerste bevindingen op basis van een quickscan en een uitgebreide praktijkcasus die is beschreven in hoofdstuk 6. Analyses bieden eerste inzichten in 'wat werkt', 'wie werkt' (hoofdstuk 8), onder welke randvoorwaarden (hoofdstuk 9) en wat nodig is om het specialistisch jeugdwerk verder te ontwikkelen, waaronder waarneming (effect) en waardering (bezoldiging) (hoofdstuk 10). De onderzoekers hebben de ambitie om samen met de praktijk in de komende jaren meer praktijkgericht onderzoek uit te voeren om de kennisbasis over het specialistisch jeugdwerk voor de 2% doelgroep verder te verstevigen. Dit is nodig zodat het zogenoemde 'gat' tussen het reguliere jongerenwerk en de gespecialiseerde jeugdzorg op het snijvlak van sociaal- en veiligheidsdomein kan worden gevuld. Elk hoofdstuk sluit af met een kernachtige samenvatting wat het boek toegankelijk maakt voor de snelle lezer.

PREVENTIEF JEUGDWERK VOOR DE 2%

In de eerste hoofdstukken wordt het praktijkvraagstuk verhelderd en gelegitimeerd waarom de kennisbasis dient te worden versterkt. De auteurs starten met een heldere afbakening van de doelgroep waar specialistisch jeugdwerk zich op zou moeten richten. Voor de duiding kiezen de auteurs voor de term 2% om daarmee stigmatisering tegen te gaan. De twee procent is nadrukkelijk geen officieel percentage dat verwijst naar enige vorm van kwantitatief onderzoek. Het zijn jongeren die opgroeien in gemarginaliseerde buurten en zich kenmerken door meervoudige en complexe problemen op meerdere leefdomeinen. Deze jongeren lopen een groot risico af te glijden in de criminaliteit, maar zijn nog wel gebaat bij een vorm van preventief jeugdwerk. Daarbij dient de focus vooral te gaan naar jongeren in de leeftijd van 10 tot 18 jaar.

BOOKS

Dit roept wel de vraag op of 10 jaar (p. 12) niet te laat is om (specialistisch) jeugdwerk voor deze doelgroep in te zetten. Is laagdrempelig contact opbouwen in de wijken vanuit het kinderwerk niet al wenselijk in een eerdere levensfase? Kinderwerk is een zeer kleine beroepsgroep (naar schatting 300 kinderwerkers) van het sociaal werk. Een professionele voorziening in het sociale netwerk rond een kind, ouder en gezin. Kinderwerk heeft nog geen aandacht gehad in de quickscan, maar dient in toekomstig onderzoek zeker wel aandacht te krijgen, zo benadrukken ook de auteurs later in het boek (p. 183).

Vervolgens leggen auteurs uit waarom het nodig is om te onderzoeken wat voor specialistische werkzaamheden in een preventief kader aangeboden kunnen worden om criminele carrières te voorkomen. Ze stellen dat in het huidige speelveld de 2% doelgroep in een 'preventie-gat' zweeft tussen regulier jongerenwerk en gespecialiseerde jeugdzorg. Specialistisch jeugdwerk zou mogelijk het ervaren gat kunnen opvullen. In hoofdstuk 4 worden een aantal projecten en trajecten beschreven die onder de noemer specialistisch jeugdwerk voor 2% behoren. Van dit specialistisch jeugdwerk is inzicht nodig in 5W's (Wat werkt? Wie werkt? Waarborging? Waarneming? en Waardering?). Samenvattend is dit de zo genoemde 'black box' van het specialistisch jeugdwerk. Praktijkgericht onderzoek is nodig om inzicht te krijgen in deze black box. Naast een ervaren 'preventie-gat' in de uitvoering maken de auteurs ook inzichtelijk dat er verschillen zijn tussen gemeenten, welke beleidsdomeinen betrokken zijn, vanuit welke bijhorende financieringsstromen en welk type organisaties dit type werk uitvoeren. Dit maakt het in gemeenten vaak zoeken wie welke verantwoordelijkheden heeft en hoe er goed kan worden samengewerkt.

REGULIER JONGERENWERK NIET GESCHIKT?

De auteurs trekken mogelijk iets te snel de conclusie dat het reguliere jongerenwerk (en haar methodische kennisbasis) niet geschikt is om de 2% doelgroep te kunnen bedienen. Ten eerste is de uitwerking van wat het reguliere jongerenwerk behelst (doelen, doelgroep en methodieken) summier uitgewerkt in het boek. Jongeren die opgroeien in de marge van de samenleving (waaronder deze 2% doelgroep) zijn altijd al doelgroep van het jongerenwerk geweest. Van oudsher heeft het jongerenwerk altijd een rol in de preventie van (jeugd) criminaliteit gehad, naast het werken aan vorming, binding aan de samenleving, ontspanning & ontmoeting en het leren dragen van verantwoordelijkheid.

Wel is dit door alle aandacht voor de transitie en transformatie van de (jeugd)zorg op de achtergrond geraakt en daardoor minder doorontwikkeld (zie ook Abdallah, 2023; Metz, 2020). De

auteurs lijken het reguliere jongerenwerk vooral op te vatten als het werken met groepen jongeren. Hoewel groepswork met jongeren een veel gebruikte methodiek is binnen het jongerenwerk, zetten zij ook bijvoorbeeld de methodiek individuele begeleiding in om hun doelen te realiseren. Juist het kunnen combineren van verschillende jongerenwerkmethodieken (multi-methodisch werken) maakt dat het jongerenwerk in staat is om aan groeikansen van jongeren te werken; voor zowel jongeren waarmee het goed gaat, met lichte problemen als met zware problematiek.

Ten tweede is het jongerenwerk een kleine beroepsgroep met naar schatting 2000 jongerenwerk (NJI, 2019). Daar komt bij dat deze 2000 jongerenwerkers ongelijk verdeeld zijn over het land en nog te vaak werken op basis van tijdelijke financiering. Werken aan duurzame inzetbaarheid in de wijken komt hiermee onder druk te staan. Het aantal Fte's, de voorzieningen en de kwaliteit van het jongerenwerk in een gemeente zeggen uiteraard iets over de mate waarin het jongerenwerk van betekenis kan zijn voor de 2% doelgroep. Daarbij komt dat niet alle gemeenten ervoor kiezen om een multi-methodische inzet vanuit het jongerenwerk in te kopen, maar bijvoorbeeld alleen ambulant jongerenwerk inkopen. Het kost jongerenwerkers en hun organisaties in veel gemeenten veel moeite om bestaande praktijken van jongerenwerk gefinancierd te houden, terwijl de brede preventieve kracht is aangetoond (Sonneveld, 2022). Het vraagt ook om politieke en financiële erkenning van het jongerenwerk zodat er langdurig en structureel regulier jongerenwerk ingezet kan worden om vanuit een sterke pedagogische sociale basis bij te kunnen dragen aan criminaliteitspreventie. Creëren we niet vooral een preventiegap doordat de basis van het reguliere jongerenwerk in gemeenten niet op orde is?

HOE BLACK IS DE BOX?

Op basis van een quickscan en een uitgebreide praktijkcasus (H6) presenteren de auteurs in hoofdstuk zeven mogelijke werkzame elementen van het specialistisch jeugdwerk voor de 2% doelgroep. Deze aanknopingspunten zijn zeker helpend om het specialistisch jeugdwerk in de praktijk vorm te geven. Veel van deze eerste aanknopingspunten zijn gelukkig ook terug te vinden in de methodische kennisbasis van het jongerenwerk, welke in de afgelopen 15 jaar via praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek is ontrafeld en onder de doelgroep van het jongerenwerk zijn getoetst (Abdallah et al., 2016; Metz et al., 2020; Ord et al., 2018; Rauwerdink-Nijland & Metz, 2022; Sonneveld, 2022).

Wel is er nog veel te leren over hoe deze werkzame elementen of methodische principes van het jongerenwerk het beste ingezet kunnen worden in contact met de 2% doelgroep en de omgeving.

BOOKS

Zo is er nog weinig bekend over hoe jongerenwerkers eigen ervaringen t.a.v. criminaliteit benutten in hun begeleiding van jongeren. Het is waardevol als we hier via toekomstig onderzoek van de auteurs meer over kunnen leren. Tot slot hebben de auteurs nog weinig aandacht voor gelaagdheid en samenhang binnen de methodische aanpak, o.a. doelen, bredere (social work) benaderingen en (specifiekere) methoden van werken.

CONCLUSIE

Los van de kritische kanttekeningen bieden de eerste resultaten van dit verkennende onderzoek en de plannen voor vervolgonderzoek een helpende hand die hard nodig is om de ambities t.a.v. het terugdringen van verharding van (jeugd)criminaliteit waar te maken. Zowel voor beleid, praktijk als de beroepsopleidingen biedt het boek de nodige onderbouwing, conceptverheldering en aangrijpingspunten voor handelen.

Een boek waarin enerzijds gedegen is uitgewerkt waarom specialistisch jeugdwerk voor de 2% nodig is en anderzijds ingaat op wat de eerste aanknopingspunten zijn om deze vorm van jeugdwerk in praktijk invulling te geven. Laten we hopen dat praktijkgericht onderzoek dat hieruit volgt gaat bijdragen om de methodische aanpak voor deze specifieke groep jongeren te verhelderen, te onderbouwen en verder te versterken. Ik ben benieuwd of het ervaren 'preventie-gat' uiteindelijk dient te worden opgevuld met een nieuw specialisme. Of kan een uitkomst ook zijn dat een beter samenspel tussen enerzijds een stevigere basis aan regulier jongerenwerk en anderzijds jeugdzorgprofessionals die de kracht van het jongerenwerk beter benutten.

REFERENTIES

- Abdallah, S. (2023). *Jongerenwerk: maak van alle onderdanen bazen*. Sociale Vraagstukken. <https://www.socialevraagstukken.nl/column/jongerenwerk-maak-van-alle-onderdanen-bazen/>
- Abdallah, S., Kooijmans, M., & Sonneveld, J. (2016). *Talentgericht werken met kwetsbare jongeren. Ontwikkelwerk, erkenningswerk, verbindingswerk*. Coutinho.
- Metz, J. (2020). *Samenbouwen aan de fundering van het jongerenwerk: Afscheidsrede*. Hogeschool van Amsterdam, Lectoraat Youth Spot.
- Metz, J., Sonneveld, J., & Rijnders, J. (2020). *Hoe jongerenwerkers werken aan preventie: 22 keer 1 jaar jongerenwerk in praktijk*. SWP.

- NJi. (2019). *Infographic Jongerenwerk*. <https://www.nji.nl/system/files/2021-04/Wat-is-jongerenwerk-infographic.pdf>
- Ord, J., Carletti, M., Cooper, S., Dansac, C., Morciano, D., Siurala, L., & Taru, M. (2018). *The impact of youth work in Europe: A study of Five European Countries*. Juvenes Print.
- Rauwerdink-Nijland, E., & Metz, J. (2022). *Straathoekwerk: Een basismethodiek van het sociaal werk*. SWP.
- Sonneveld, J. J. J. (2022). *Growth opportunities in professional youth work: Contribution of a multi-methodic approach on the personal development and social participation of socially vulnerable youngsters*. Ipskamp Printing.